

01.03.2013 Asianro: 59/00.01.00/2012

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Viitteenne: Lausuntopyyntöne 22.11.2012 VM162:00/2011

Asia: Kittilän kunnan lausunto valtiovarainministeriölle kuntarakennelakiluonnoksesta

Kittilän kunnanvaltuusto on käsitellyt asiaa kokouksessaan 25.2.2013 §:n 34 kohdalla ja päättänyt antaa kuntarakennelakiluonnoksesta alla olevan lausunnon:

Kuntarakennelain 4§ mukaiseksi palveluiden edellyttämäksi väestöpohjaksi on valittu 20 000 henkeä ja kuntien tulisi selvittää yhdistymistä alueen muiden kuntien kanssa alueella, jossa on palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämisen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittävään omaan palveluntuotantoon. Tunturi-Lapin osalta tämä tarkoittaisi, että helmikuussa 2012 julkaistussa Elinvoimainen kunta ja palvelurakenne -selvityksessä mainitun Tunturi-Lapin 21.000 km²:n suurkunnan lisäksi tämän väestöpohjan saavuttamiseksi tulisi ottaa kumppaniksi vähintään yksi naapurikunnista - Inari, Sodankylä tai Pello. Kun kuntauudistusta perustellaan palveluiden turvaamisella ja kuntien taloudellisella tilanteella, on hyvin vaikea nähdä, millaisia säästöjä tällaisen suurkunnan perustamisesta tulisi. Päiväkoti- ja koulumatkat eivät Kittilän kunnan näkemyksen mukaan voi ylittää sataa kilometriä yhteen suuntaan, eikä esimerkiksi Perusopetuslakikaan tätä mahdollista. Pienten kuntien hallinto on myös hyvin ohut, eikä "hallinnon supistaminen" tarkoita käytännössä esimerkiksi Kittilän kunnan osalta kuin mahdollisesti viiden tehtävän lakkauttamista, mikä on 1 % kunnan koko henkilöstömäärästä. Suurkuntaliitoksella Tunturi-Lapin harvaan asutulla alueella ei ole saavutettavissa merkittäviä säästöjä. Kuntarakennelakiin tulee siis selkeästi kirjata, että maantieteelliset etäisyydet ovat peruste jättää kuntaliitos ja myös kuntaliitosselvitys tekemättä.

Työpaikkaomavaraisuuden, työssäkäynnin ja yhdyskuntarakenteen kriteeri ei myöskään päde harvaan asutuilla seuduilla kuten Tunturi-Lapissa. Välimatkat kuntakeskusten ja työpaikkakeskittymien välillä ovat lähempänä sataa/satoja kuin kymmeniä kilometrejä. Tunturi-Lapissa ihmiset käyvät olosuhteiden pakosta työssä naapurikunnan alueella, mutta tämä on enemmän sääntö kuin poikkeus eikä tee 21.000 km²:n alueesta vielä työssäkäyntialuetta.

01.03.2013 Asianro: 59/00.01.00/2012

Kriteerinä kuntaliitokselle mainitaan myös kunnan taloudellinen tilanne. Lakiluonnoksen mukaisesti erityisen vaikeassa asemassa olevien kuntien (kriisikunnat) tulisi selvittää kuntien yhdistymistä, mikäli kunnan talouden tunnusluvut alittavat kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain 63 a §:n perusteella annetun valtioneuvoston asetuksen raja-arvot kahtena vuonna peräkkäin. Tämän lisäksi edellytys täytyisi niissä kunnissa, joissa talous on kriisiytymässä ja tunnusluvut lähestyvät em. asetuksen mukaisia raja-arvoja. Tässä tapauksessa arvioinnissa otettaisiin huomioon asetuksen raja-arvot kolmena vuonna peräkkäin. Selvitystarvetta osoittaisi myös, jos kunnan taloudessa alittuu neljä kuudesta tunnuslukujen raja-arvosta tai taseen kertynyttä alijäämää on vähintään 500 euroa asukasta kohti viimeisessä tilinpäätöksessä sekä alijäämää toiseksi ja kolmanneksi viimeisessä tilinpäätöksessä.

Kittilän kunta on peruspalveluinvestointiensa vuoksi velkaantunut, mutta kunnalla ei ole kattamattomia alijäämiä. Kunnan verotulot ovat nousseet 19 % viimeisten viiden vuoden aikana. Taantumasta huolimatta Kittilän kunnan työttömyysaste on pysynyt samana viimeisen viiden vuoden ajan; kymmenen vuoden tarkasteluvälillä se on puolittunut. Kuntaliitoksen toteuttaminen taloudellisin perustein ei ole tarkoituksenmukaista eikä perusteltua Kittilässä. Todetakaan myös, että Valtiovarainministeriön helmikuussa 2012 julkaiseman Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne -selvityksen mukaan Kittilän kunta kuuluu väestörakenteen perusteella valtakunnan toiseksi parhaimpaan viidennekseen ja voidaan katsoa myös elinkeinoelämän puolesta elinvoimaiseksi kunnaksi. Toki lausunnon antaminen mm. ihanteellisesta kuntakoosta on vaikeaa ilman selvyttä siitä, millaisiksi kunnille asetettavat lakisääteiset velvoitteet muodostuvat tulevaisuudessa sekä millaiseksi uusi valtiosuusjärjestelmä muotoutuu.

Lakiluonnoksessa todetaan ministeriryhmän päätöksen mukaisesti, että selvitysvelvollisuudesta voidaan poiketa, mikäli kyetään osoittamaan vaihtoehtoinen toiminnallinen kokonaisuus kuntajaon muuttamisen sijaan tai mikäli se on tarpeen erityisen harvan asutuksen tai saamelaiden kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi. Kittilän kunta pitää poikkeamisperusteita hyvinä, mutta toteaa, että poikkeamisesta tulisi säätää selkeiden kuntien osalta lailla erikseen. Selvityksen laatiminen ja poikkeamisen hakeminen erikseen ilman automaattista poikkeamisoikeutta on ainoastaan ajan sekä resurssien haaskaamista sellaisten kuntien osalta, joiden voidaan jo pintapuolisella tarkastelulla todeta täyttävän asetetut poikkeamisperusteet.

Lisäksi Kittilän kunta toteaa, että saamelaisalueen kuntia ei voida

01.03.2013 Asianro: 59/00.01.00/2012

Saamelaiskäräjienkään kannan mukaan liittää yhteen ei-saamelaisalueen kuntien kanssa vaarantamatta saamelaisväestön oikeutta saada saamenkielisiä palveluita omakulttuuriselta pohjalta. Enontekiön kunnan pakkoliittäminen Kittilään ei siis ole mahdollinen.

Todettakoon myös, että kunnat joutuvat antamaan lausuntonsa ilman riittäviä tietoja siitä, miten hallitus on uudistamassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteita. Sairaanhoidopiirien lakkauttamisesta on tehty päätös, mutta korvaava malli on vielä epäselvä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä on myös otettu kanta, että 20.000 asukasta ei ole riittävä palveluiden järjestämiseksi, vaan tavoitellaan 50.000-100.000 asukkaan palveluorganisaatiota. Jos synnytetään väkisin 20.000 asukkaan ja 30.000 km²:n suurkunta, joka vastaa pinta-alaltaan aluetta Arkadianmäeltä Jyväskylään, ja 60 % kunnan menoista vievä sosiaali- ja terveydenhuolto on vielä omassa päätöksentekojärjestelmässään, on vaikea nähdä, missä toteutuu Kuntarakennelain 2 §:ssä mainittu kuntajaon kehittämisen tavoite "*vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä*".

Lain perusteluissa mainitaan (liite s. 34), että "*uusien kuntien tulisi olla muun muassa elinvoimaisia, alueellisesti eheitä ja yhdyskuntarakenteellisesti toimivia*". On vaikea nähdä, miten Tunturi-Lapin suurkunnasta tulisi tällainen kunta. Kittilän kunta vaatiiikin, että valtiovalta tarkastelee Lappia erikseen ja muistaa kauniin maakuntamme harvan asutuksen ja pitkät välimatkat. Kittilän kunta vaatii myös, että pakkoselvityksistä vain selvittämisen vuoksi luovutaan ja kunnat saavat keskittyä omien palveluidensa kehittämiseen ja turvaamiseen yhä haastavammaksi käyvässä toimintaympäristössä.

Kittilän kunta toivoo, että palvelurakennemuutuksessa turvataan palveluiden järjestämisessä yhdenvertaisuusperiaate koko maassa, myös harvaan asutuilla alueilla, ja tavoite muistetaan myös sote-uudistuksessa ja valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa.

KITTILÄN KUNNANHALLITUS

Kunnanjohtajan poissa ollessa
Hallintojohtaja

Esa Mäkinen

Talousjohtaja

Tuula Mertaniemi